

У топ-5 найефективніших банків України у березні-травні 2022 року увійшли Ідея банк, Сітібанк, Укрексімбанк, А-Банк та Комерційний Індустріальний Банк.

Окрім них, у першій десятці банків з найвищою операційною ефективністю – банк «Південний», Таскомбанк, ПУМБ, Приватбанк та банк «Авангард».

Операційна ефективність банків вимірюється показником Cost-to-Income ratio (CIR, відношення операційних витрат до операційних доходів). Він демонструє, скільки коштів має витратити банк, аби заробити одну гривню. CIR 50% означає, що, аби отримати гривню доходів, банк витратив 50 копійок на зарплати персоналу, винагороду керівників, обладнання, маркетинг рекламу тощо. Менше значення показника свідчить про більш високу операційну ефективність. «Безпечним» з точки зору операційної самостійності банка показником у світовій практиці вважається CIR<70%.

За перші три місяці повномасштабної агресії росії проти України топ-5 банків за цим показником мали наступні значення CIR.

1. Ідея Банк – 21% (у 2021 році – 32%)
2. Сітібанк – 27% (у 2021 році – 14%)
3. Укрексімбанк – 28% (37%)
4. А-Банк – 31% (49%)
5. Банк «КІБ» – 32% (59%).

Ключові причини високої операційної ефективності топ-5 банків у березні-травні 2022 року.

Ідея банк – а) **бізнес-модель** та б) **перевищення нарахованих доходів над фактично отриманими**. Банк працює у сегменті роздрібного кредитування, яке було найбільш доходним сегментом до початку агресії росії. Значна частина позичальників цього сегменту з початком повномасштабної агресії частково чи повністю припинила обслуговування кредитів. Однак нараховані процентні доходи Ідея Банку під час агресії лишилися незмінними у порівнянні з аналогічним показником січня та лютого 2022 року (зміна величини середніх проц. доходів на день 0%). Це може пояснюватися тим, що банк нараховував доходи за наданими кредитами, фактично їх не отримуючи. Непрямим доказом цього є значне збільшення резервів банку під кредитні збитки у березні-травні.

Сітібанк – **бізнес-модель**. Дешеве фондування, здебільшого від зарубіжних корпорацій, які є клієнтами материнського банку, за рахунок якого банк заробляє на операціях з цінними паперами, переважно, ОВДП. Процентні доходи від ОВДП, на відміну від доходів від кредитів, під час повномасштабної агресії були сталими, й забезпечили високу операційну ефективність банку.

Укрексімбанк – а) **бізнес-модель** б) **покращення ефективності через скорочення адміністративних витрат**. Банк працює у сегменті кредитування великих підприємств, та фондується за рахунок коштів бізнесу, в тому числі, держкомпаній, а також за рахунок коштів, отриманих від НБУ, МФО та іноземних інвесторів. Банк таким чином, не потребує розгалуженої мережі відділень та залучення дорогого роздрібного фондування. У березні-травні 2022 банк скоротив середньомісячні адміністративні витрати (в тому числі на оплату персоналу) на 47% в порівнянні із січнем-лютим, що дозволило значно поліпшити операційну ефективність.

А-Банк. а) **бізнес-модель** та б) **перевищення нарахованих доходів над фактично отриманими**. Аналогічно Ідея Банку, А-Банк отримує основні доходи від роздрібного кредитування (кредитів фізичним особам). У березні-травні 2022 банк звітував про збільшення середньоденного процентного доходу на 13% у порівнянні з показниками січня-лютого, попри те, що чистий портфель роздрібних кредитів за цей час скоротився на 1.2 млрд грн (-15%). Це може свідчити про те, що 1)

банк збільшив ставки за споживчими кредитами б) банк продовжував нараховувати процентні доходи навіть за тими кредитами, які фактично не обслуговувалися. Непрямо на це також вказують значні обсяги відрахування до резервів під зменшення корисності кредитів протягом періоду повномасштабної агресії: такі відрахування склали 81% всіх доходів банку за цей період.

Банк «КІБ» – бізнес-модель. Основні процентні доходи банк отримує від вкладень в ОВДП (57% активів банку складають ОВДП), при цьому більше половини зобов'язань складають отримані від НБУ кредити рефінансування. Така бізнес-модель була прибутковою до червня-2022. Після того, як НБУ підняв ставку за кредитами рефінансування до 23% річних, а ставки за ОВДП, які встановлює Міністерство фінансів, лишилися на рівні 9.5-12% річних, дана модель є збитковою, її продовження вестиме до погіршення операційної ефективності та зниження фінансового результату банку.

Всі платоспроможні банки – операційна ефективність у березні-травні 2022

#	Банк	Cost to Income Ratio, 12M2021	Чисті активи, млн грн, 01/01/2022	Місце у системі за величиною активів	Фінансовий результат, млн грн, 12M2021	Група
1	Ідея Банк	21%	5 573	30	2	Іноземні
2	Сітібанк	27%	38 221	12	19	Іноземні
3	Укрексімбанк	28%	187 742	3	-2 344	Держ. частка
4	А-Банк	31%	14 108	19	-165	Приватні
5	КІБ	32%	7 751	25	28	Приватні
6	Південний	34%	35 847	13	252	Приватні
7	Таскомбанк	36%	29 227	16	-42	Приватні
8	ПУМБ	37%	97 134	6	-718	Приватні
9	Приватбанк	37%	426 187	1	1 527	Держ. частка
10	Банк Авангард	39%	2 885	42	2	Приватні
11	ОТП Банк	39%	73 812	9	-1 127	Іноземні
12	Універсал Банк	39%	60 783	11	-325	Приватні
13	Креді Агріколь Банк	40%	63 652	10	-144	Іноземні
14	Прокредит банк	41%	31 929	15	-712	Іноземні
15	ІНГ Банк Україна	43%	12 523	21	-32	Іноземні
16	Кредобанк	44%	32 588	14	-100	Іноземні
17	Радабанк	46%	3 577	38	0	Приватні
18	Банк Кредит Дніпро	47%	18 946	17	38	Приватні
19	Кліринговий Дім	52%	3 965	36	35	Приватні
20	Альфа-банк	55%	93 884	7	-669	Іноземні
21	Укргазбанк	56%	119 397	5	-2 016	Держ. частка
22	Кредит Європа Банк	56%	640	61	-83	Іноземні
23	Райффайзен Банк	56%	141 440	4	-61	Іноземні
24	Конкорд	58%	4 508	34	39	Приватні
25	Банк Грант	59%	2 274	46	-9	Приватні
26	Банк Восток	59%	18 385	18	24	Приватні
27	Банк Фамільний	59%	297	65	-4	Приватні
28	Глобус	61%	5 768	29	32	Приватні
29	Укрсиббанк	62%	87 157	8	-40	Іноземні
30	Акордбанк	62%	14 053	20	-9	Приватні
31	Асвіо Банк	62%	1 517	55	-7	Приватні
32	МТБ Банк	62%	10 981	23	-43	Приватні
33	Кристалбанк	63%	3 114	41	9	Приватні

34	СЕБ Корпоративний Банк	65%	2 624	43	12	Іноземні
35	МІБ	67%	5 218	31	-3	Приватні
36	Полтава-банк	67%	3 291	40	17	Приватні
37	Банк Альянс	67%	11 729	22	-56	Приватні
38	Метабанк	68%	1 427	56	0	Приватні
39	Банк Січ	69%	6 563	26	1	Приватні
40	Львів	72%	6 421	27	9	Приватні
41	Банк Форвард	74%	2 307	45	29	Іноземні
42	Мотор-банк	74%	2 027	47	3	Приватні
43	РВС Банк	74%	4 627	33	16	Приватні
44	Індустріалбанк	76%	5 088	32	-147	Приватні
45	Альтбанк	77%	1 326	57	2	Приватні
46	Банк Інвестицій та заощаджень	81%	3 610	37	-2	Приватні
47	Айбокс Банк	82%	3 541	39	5	Приватні
48	Дойче Банк ДБУ	84%	4 468	35	7	Іноземні
49	Банк 3/4	88%	1 668	52	1	Приватні
50	Оксі Банк	89%	800	59	1	Приватні
51	Укрбудінвестбанк	89%	2 020	48	2	Приватні
52	Банк Український капітал	92%	1 551	54	1	Приватні
53	Банк Портал	94%	270	66	-5	Приватні
54	УБРР	95%	677	60	0	Приватні
55	Комінвестбанк	96%	1 246	58	3	Приватні
56	Піреус Банк МКБ	97%	5 851	28	-17	Іноземні
57	Ощадбанк	97%	238 923	2	-4 026	Держ. частка
58	АП Банк	99%	1 932	50	-16	Приватні
59	Юнекс Банк	99%	1 883	51	0	Приватні
60	ЄПБ	105%	593	62	-2	Приватні
61	Кредитвест Банк	107%	2 003	49	1	Іноземні
62	Банк Траст-Капітал	114%	391	63	-2	Приватні
63	Правекс Банк	135%	8 931	24	-48	Іноземні
64	Скай Банк	141%	2 593	44	1	Приватні
65	Перший Інвестиційний Банк	142%	1 588	53	-16	Приватні
66	Альпарі Банк	143%	219	67	0	Приватні
67	БТА Банк	332%	352	64	-15	Іноземні

Розрахунки за банками, платоспроможними на 1 липня 2022, крім Полікомбанка (відсутня статистика).

Джерело: НБУ

Розрахунки: CASE Ukraine

Ефективність системи покращилася в 2021.

Загалом по банківській системі України Cost-to-Income ratio за березень-травень 2022 покращився до 48.9% з 54.8% за підсумками 2021 року. Це високий показник, він значно краще як показників минулих років, так і значення CIR для найбільших (найбільш важливих – most significant institutions за класифікацією Євроцентробанку) банків Євросоюзу.

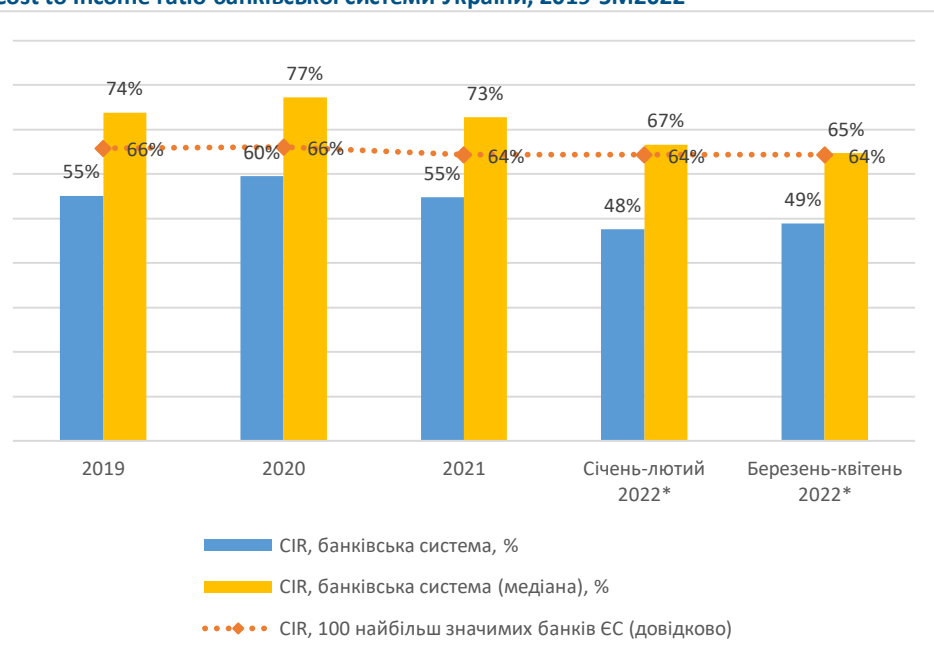
Таке значення показника операційної ефективності виглядає мало реальним під час повномасштабної війни, коли значна частина позичальників припинила обслуговувати кредити. За різними оцінками, від 20% до 40% позичальників не зможуть відновити платіжну дисципліну через втрату значної частини доходів або бізнесу.

Єдине логічне пояснення підвищенню операційної ефективності банків під час війни – завищення ними показників доходів, насамперед, процентного доходу. Це означає, що банки масово нараховують процентні доходи, яких фактично не отримують. Поточне законодавство (зміни до Цивільного кодексу України під час воєнного стану) дає їм таку можливість.

Таку ситуацію підтверджує Національний банк України: у Звіті про фінансову стабільність¹ мова йде про те, що у березні 2022 року банки фактично отримували близько 2/3 від нарахованих процентних доходів за кредитами, у квітні – близько 80%.

Згідно розрахунків, якби банки визнавали процентні доходи на рівні фактично отриманих, операційна ефективність в цілому за системою у березні-травні 2022 складала б 67-70%.

Cost to Income ratio банківської системи України, 2019-5М2022

*для банків ЄС (top 100 significant institutions)- дані за I кв. 2022

Джерело: НБУ, European Central Bank

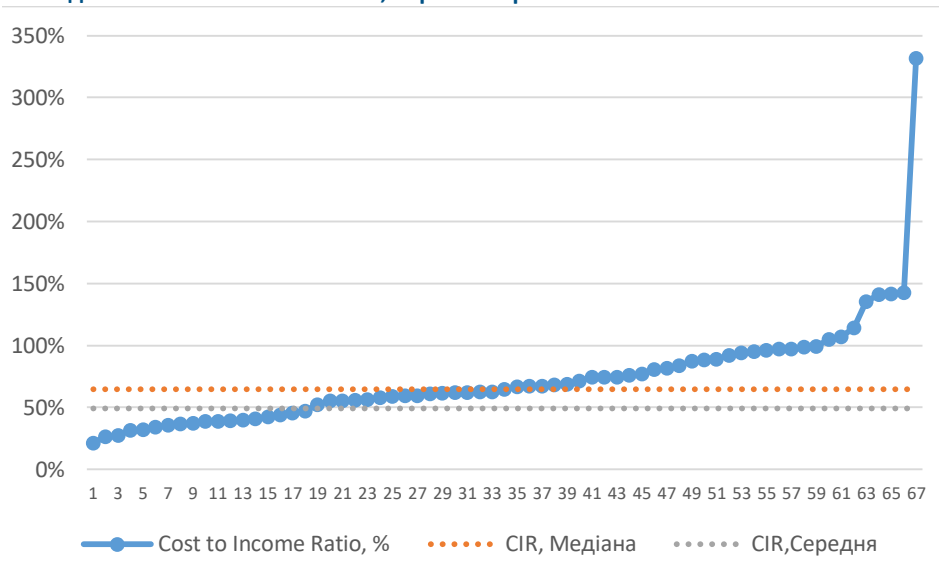
Розрахунки: CASE Україна

Медіанне значення показника CIR 2021 року становило 65%, суттєво вище, ніж середній показник за системою (49%). Це свідчить про те, що а) банки більшого розміру загалом мають вищу ефективність, аніж малі та середні б) існує багато порівняно невеликих банків, що мають невисоку або слабку ефективність.

¹ Звіт про фінансову стабільність, Червень 2022 року, стор. 42-43
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4

Розподіл банків за величиною CIR, березень-травень 2022

Джерело: НБУ

Розрахунки: CASE Україна

З-поміж груп банків найкращу ефективність минулого року мали приватні банки (у діючій класифікації НБУ - «банки з приватним українським капіталом»). Водночас можна відзначити значне поліпшення цього показника для даної групи банків під час повномасштабної агресії: з 59% у січні-лютому до 43% у березні-травні.

Це означає, що саме приватні українські банки найбільше з-поміж інших груп визнають доходами ті, які не було фактично отримано.

CIR за групами банків, 2019-5М2022

Джерело: НБУ

Розрахунки: CASE Україна

Загалом ми очікуємо значного погіршення показника операційної ефективності протягом 2022 року у порівнянні зі значеннями березня-травня. На це вплине а) визнання банками реального стану справ позичальників – тобто, визнання непрацюючими тих кредитів, які не обслуговуються

CASE Україна

Центр соціально-економічних досліджень

та не мають змоги обслуговуватися, але банки зволікають із цим визнанням б) зростання адміністративних витрат через підвищення інфляції в) зниження прибутковості операцій з ОВДП порівняно із вартістю фондування г) збільшення вартості строкових депозитів

Довідково. Як ми рахуємо. CIR – відношення адміністративних та загальних витрат до суми чистого процентного доходу, чистого комісійного доходу, торгового результату (для трьох державних банків – результату від операцій з купівлі-продажу) та інших операційних доходів. Розраховується на даних наглядової статистики НБУ (нараховані доходи та витрати).